MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Seduta ta' l-24 ta' Mejju, 2006

Citazzjoni Numru. 1226/2001/1

Josephine Borg u Helen Borg Bonnici.

-vs-

Joseph Bianco.

Il-Qorti;

Rat l-att tac-citazzjoni pprezentata fil-11 ta' Lulju, 2001 li permezz taghha l-atturi ppremettew:

Illi fis-26 ta' Dicembru, 1976 miet Loreto Bonnici li ddispona mill-gid tieghu ghall-wara mewtu b'zewg testmenti fl-atti tan-nutar Francis X Dingli tad-9 ta Novembru, 1976 u 23 ta' Dicembru, 1976 hawn ezibiti u markati document A u B;

U illi l-istess Loreto Bonnici innomina lill-konvenut esekutur testamentarju tieghu u werreita lill-istess konvenut u Calcedonio Bonnici u dana wara li halla b’titolu ta’ legat favur l-atturi l-uzufrutt konguntiv u successiv ta’ kwart indiviz tal-assi kollha tieghu;

U illi fi Frar, 1977 miet l-istess Calcedonio Bonnici u halla lill-konvenut bhala uniku werriet tieghu;

U illi l-konvenut fil-kors ta’ l-amministrazzjoni tal-wirt ta l-istess Loreto Bonnici bi flus appartenenti lill-istess wirt hallas it-taxxa tas-successjoni dovuta mill-werrieta ammontanti b’kollox ghall-Lm23,027 minn flus appartenenti ghall-istess wirt;

U illi kwart minn dawk il-flus uzati mill-konvenut biex jhallas it-taxxa tas-successjoni kif fuq inghad kien suggett ghall-uzufrutt tal-atturi u b’dan il-mod il-konvenut gie naqqas mill-flus dovuti lill-istess atturi in uzufrutt;

U illi n-nuqqas soffert mill-atturi b’dan l-agir tal-konvenut kien jammonta ghat-telf ta’ l-imghax lilhom dovut fuq is-somma ta’ Lm5756.81 rappresentanti kwart tat-taxxa tas-successjoni fuq imsemmija u li kienu flus appartenenti lill-istess wirt fuq liema l-atturi kellhom id-dritt ta’ uzufrutt kif gia inghad;

U illi l-konvenut ghalkemm diversi drabi interpellat biex jhallas dawn l-imghax baqa inadempjenti;

Ghalhekk jitlob lil din l-Onorabbli Qorti ghaliex m’ghandhiex;

1. tiddeciedi li l-uzufrutt lilhom imholli kien jinkludi ukoll it-tgawdija ta’ l-frutti ta’ kwart is-somma kapitali ta’ LM23,027, u cioe LM5756.81, flus appartenenti lill-wirt ta’ Loreto Bonnici li gew uzati mill-istess konvenut biex tithallas it-taxxa tas-successjoni dovuta mill-werrieta;

2. tikkundanna konsegwentement lill-konvenut biex jhallas lill-atturi l-imghax fuq l-istess somma kapitali bir-rata stabbilita fil-kodici civili ghall-perjodu kollu mis-26 ta' Dicembru, 1976 sal-lum 11 ta' Lulju, 2001, liema imghax jammontaw ghall-LM10580.40.

Bl-ispejjez, b'imghax legali fuq l-istess u b'l-ingunzjoni tal-konvenuti ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-atturi mahlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut Joseph Bianco pprezentata fl-24 ta' Ottubru, 2001 li permezz taghha eccepixxa;

Illi in linea preliminari l-preskrizzjoni ai fini ta' l-artikolu 845 tal-kap. 16 tal-ligijiet ta' Malta.

In-ne bis in idem stante illi l-mertu jinsab deciz permezz ta' sentenza fl-ismijiet premessi citazzjoni numru 1077/94 FGC deciza mill-Qorti ta' l-Appell fit-12 ta' Gunju 2001.

Illi fil-mertu u minghajr pregudizzju ghall-eccezzjonijiet l-ohra in substantia it-talbiet atturi huma insostenibbli guridikament eccendo li l-ispejjez konnessi mal-konsenja tal-legat iridu jigu mhallsa mill-wirt, skond l-artiklu 733 tal-Kap. 16. Qabel ma jsir kwalsijasi rilaxx tal-legat minghand l-esekutur testamentarju u l-ligi tispecifika illi t-taxxa tal-mewt trid tkun imhallsa sabiex issir il-konsenja skond l-artikolu 41(1) tal-Kap. 239. Illi fiz-zmien li l-konvenut sar esekutur testamentari it-taxxa tal-mewt kienet regolata mill-Kap. 239 tal-Ligijiet ta' Malta u cioe l-Att Dwar it-Taxxa tal-Mewt u tad-Donazzjoni, liema att illum il-gurnata gie revokat.

Illi t-taxxa tal-mewt u tad-donazzjoni ghandha tithallas minn esekuturi testamentarji mill-proprjeta li tkun taht it-tmexxija taghhom jew mill-wirt skond l-artikolu 38(3) tal-kap. 239.

Illi t-taxxa tal-mewt hija dovuta lill-Gvern u ghalhekk hija wahda mill-krediti privileggjati li jaggravaw il-beni kollha tal-mejjet skond l-artikolu 37(1) tal-Kap. 239.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenut mahlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat l-atti processwali kompriz l-atti tal-kawza bejn l-istess partijiet deciza mill-Qorti tal-Appell fit-12 ta' Gunju, 2001.

Rat is-sentenza tat-23 ta' Jannar, 2003 li permezz taghha giet michuda l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni.

Rat li l-konvenuti rtiraw it-tieni eccezzjoni (fol 57 tal-process).

Rat il-verbal tas-seduta tat-8 ta' Marzu, 2006 li permezz taghha l-kawza thalliet ghs-sentenza wara li semghet lill-Avukati.

Rat in-noti.

Ikkunsidrat;

Illi l-kwistjoni li trid tigi deciza f'din il-kawza huwa jekk il-konvenut originali Joseph Bianco li kien l-esekutur testamentarju tad-decujus Loreto Bonnici kienx gustifikat li jhallas it-taxxa kollha tas-succcesjoni dovuta mill-wirt tieghu mill-assi tal-istess mejjet. L-atturi qed isostnu illi meta ghamel dan huwa naqqas jekk ma gabx fix-xejn l-usufrutt dovut lilhom skond it-testment ahhari tal-mejjet.

Kif gia' inghad l-atturi kienu ntavolaw kawza ohra fejn talbu li l-konvenut jigi kkundannat jghaddilhom rendikont *tajjeb* billi skond huma dak prezentat minnu ma kienx. Il-Qorti tal-Appell ikkonkludiet illi fil-waqt li l-atturi jistghu ma jaqblux mar-rendikont dan kien jirrispekkja l-operat tal-konvenut u kwindi ma setghux jghidu li r-rendikont ma kienx tajjeb. Fil-verita' l-kontestazzjoni dejjem kienet appuntu l-hlas li sar mill-konvenut

tat-taxxa in kwistjoni u l-atturi mill-bidu sostnew li t-taxxa ma kellhiex titnaqqas mill-eredita' kollha ghax b'dan il-mod huma gew pregudikati.

Ghalkemm l-atturi ccaraw il-posizzjoni taghhom fin-noti ta' osservazzjonijiet li ppresentaw, ic-citazzjoni taghhom donnha timplika li huma ma ghandhomx ihallsu ebda taxxa. Din hija posizzjoni zbaljata ghaliex hu car li kull benefficjaru kellu jhallas it-taxxa tas-successjoni dovuta fiz-zmien in kwistjoni, naturalment skond il-beneficcju li jiehu mill-wirt. Huwa minnu li kif qal il-konvenut, il-Gvern kellu privilegg spcjali li johrog mill-istess ligi u kellu s-setgha li jipprocedi kontra xi wiehed mill-werrieta izda dan ma jippregudikax id-drittijiet ta' rifuzjoni bejn il-partijiet. Per esempju fil-kawza deciza mill-Qorti tal-Appell fl-ismijiet <u>Emmanuele Cassar vs Gerald Azzopardi</u> (29 ta' Mejju, 1967) intqal illi;

"*Il-legatarju hu obligat li jirrifondi lill-eredi fil-proporzjon li ikun ibbenefika, mhux biss it-taxxa tas-successjoni dovuta fuq dan il-legat izda anke t-taxxa fuq l-assi tad-decujus.*

Hu naturali li ghal finijiet tal-likwidazzjoni tat-taxxa tas-successjoni li ghandha tithallas mill-werrieta bhal taxxa ohra diversa mit-taxxa fuq l-assi, jintaqqas il-valur tal-legati imhollijin lill-haddiehor. Minn dawn il-egati il-werrieta ma jibbenefikawx u ghalhekk certament ma jhallsux taxxa tas-succesjoni."

Huwa ghalhekk car li l-atturi kellhom ukoll ihallsu t-taxxa ta'-successjoni skond il-ligi dakinhar vigenti izda l-Qorti trid allura tara jekk meta l-konvenut originali hallas it-taxxa mill-flus appartenenti ghall-eredita' ghamilx hekk a skapitu tal-legat imholli lill-atturi – fi kliem iehor il-Qorti trid tara kemm kellha tkun it-taxxa biex tasal ghall-konkluzjoni jekk il-konvenut kienx naqqas il-parti dovut lill-atturi biex hallas it-taxxa kollha pagabbli mill-assi tal-mejjet.

It-tielet eccezzjoni hija fis-sens li l-ispejjes tal-konsenja tal-legati ghandhom jithallsu mill-legatarju. Dan hu fatt (Artikolu 733 tal-Kapitolu 16) izda l-Qorti ma tarax dan x'ghandu x'jaqsam ma' din il-kawza. It-taxxa tas-succesjoni ma hijiex spiza biex issir il-konsenja izda dejn ta' min jibbenefika mill-wirt. Allura l-Qorti lanqas ma taqbel mal-konvenuti illi stante li li t-taxxa kellha tithallas qabel ir-rilaxx tal-wirt (Artikolu 41 tal-Kapitolu 239) il-konvenut kien gustifikat li jhallas it-taxxa mill-assi.

Fil-verita' l-konvenut kellu alternattiva ohra u cioe' li jhallas minn butu u mbaghad inaqqas mill-ammont li jhallas lill-atturi t-taxxa li jkun hallsilhom. Naturalment pero' dan jista' jikkostitwixxi certi diffikoltajiet ghall-esekutur jew ghall-werriet specjalment meta t-taxxa tkun ta' certu spessur kif kienet f' dan il-kaz – iktar minn tlieta u ghoxrin elf Lira Maltin (Lm23,000) fl-1978 kien ammont kbir sew. Meta pero' l-konvenut hallas mill-wirt, kien evidenti li kien qed ihallas ghan-nom tal-atturi ammont ikbar minn dak li kellhom ihallsu. Dan ghaliex l-atturi bbenefikaw mill-usufrutt ta' kwart tal-wirt meta fil-fatt meta ghamel kif ghamel kien qed ihallas mis-sehem taghhom <u>taxxa ghall kwart tal-wirt</u>. Dan meta palesament it-taxxa fuq l-usufrutt kellha tkun zgur inqas minn dik altrimenti pagabbli fuq wirt ta' proprjeta' mhux soggetta ghall-usufrutt. Il-ligi infatti kienet tipprovdi mekkanizmu kif kellha tinhadem it-taxxa kemm fuq wirt ta' propjeta intiera u kemm fuq wirt ta' uzufrutt u ta' nuda proprjeta' (Artikolu 11 l-ewwel skeda). L-atturi ghalhekk ghandhom dritt jitolbu l-hlas tal-imghaxijiet li huma ma setghux jippercepixxu minhabba l-agir tal-konvenut ghaliex dan ma kienx gustifikat u ddannegja b'dan il-mod lill-atturi.

Stabbilit dan allura fil-waqt li l-konvenut kien tenut skond il-ligi bhala esekutur testamentarju li jhallas it-taxxa fuq il-wirt, il-mod kif hallas it-taxxa f'dan il-kaz bil-fors li ghamel hsara lill-atturi ghaliex dawn gew hallsu zgur iktar mid-dovut.

Kwantu ghall-ammont preciz ix-xhieda ta’ l-attrici a fol 89 tal-process ta’ l-ewwel kawza li t-taxxa li kellhom ihallsu l-atturi kellha tkun ta’ elf, seba’ mija u dsatax-il Lira Maltin u wiehed u erbghin centezmu (Lm1,719.41) ma gietx kontradetta u fil-waqt li l-Qorti thoss li setghet issir prova ahjar, fis-sens li setghet saret minn persuna teknika, l-attrici qalet li gabet din l-informazzjoni mid-dipartiment tat-taxxi interni u kif gia’ inghad, dan ma giex kontradett.

Ghalhekk fil-principju t-talba attrici timmerita li tigi akkolta. Hemm pero’ mbaghad il-kwistjoni ta’ kemm huwa dovut lill-atturi. Skond il-prospett esebit minnhom huma qed jirreklamaw imghaxijiet fuq is-somma ta’ hamest elef, seba’ mija u sitta u hamsin Lira Maltin u wiehed u tmenin centezmu (Lm5756.81) u cioe’ il-kwart tas-somma li thallset mill-konvenut lid-dipartiment, fuq perjodu li jibda mid-data tal-mewt tad-decujus. Wara li hadmu s-somma, huma naqsu s-somma ta’ elf, seba’ mija u dsatax-il Lira Maltin u wiehed u erbghin centezmu (Lm1719.41) fuq imsemmija.

Il-Qorti ma taqblix ghal kollox ma’ din il-komputazzjoni. L-ewwelnett it-taxxa thallset f’Gunju 1978 (ara d-deposizzjoni ta’ l-istess attrici a fol 89 ta’ l-ewwel kawza) u ghalhekk *semmai* ghandu jibda jiddekorri minn dakinhar. Dan ghaliex l-atturi fis-sustanza qed jitolbu d-danni u dawn bdew jiddekorru meta sar il-hlas u mhux qabel. Huwa minnu li huma qatt ma kienu fil-pussess tal-legat izda anke kieku ma kienx hemm esekutur mahtur, ma jfissirx li kienu jistghu jiehdu l-pussess qabel ghaliex fic-cirkostanzi normali dejjem jghaddu xi xhur qabel mal-legatarju jiehu l-pussess anke jekk skond il-ligi dan jghaddi immedjatament ghand il-legatarju. Fi kliem iehor l-atturi bdew isofru d-danni meta sar il-hlas u mhux meta legalment il-legat ghadda ghandhom.

Iktar importanti pero’ hu li l-ammont ta’ elf, seba’ mija u dsatax-il Lira Maltin u wiehed u erbghin centezmu

(Lm1,719.41) ghandu jitnaqqas QABEL u mhux wara, u cioe’

li jrid jitnaqqas mis-somma ta’ hamest elef, seba’ mija u sitta u hamsin Lira Maltin u wiehed u tmenin centezmu (Lm5756.81) u fuqu jinhadem l-imghax. Dan ghaliex it-taxxa kellha tithallas dakinhar (mal-mewt tad-decujus) u mhux issa. Il-konvenut kellu bil-fors ihallas it-taxxa izda ghamel hazin li meta hallasha qata’ parti mill-ammont li fuqu l-atturi kellhom l-usufrutt. L-atturi pero’ ma jistghux jippretendu li huma jiehdu l-usufrutt fuq is-somma ntiera li fuqha wirtu l-usufrutt ghaliex huma bhala legatarji kellhom ihallsu t-taxxa ukoll dakinhar li wirtuh.

Fil-fehma tal-Qorti l-kwistjonijiet l-ohra li tqajjmu fin-noti tal-partijiet, ghalkemm ta’ interess akkademiku notevoli, ma ghandhomx rilevenza fuq il-punti li fuqhom il-Qorti waslet ghas-soluzzjoni tal-kawza.

Ghalhekk irid jinhadem l-imghax fuq is-somma ta’ erbat elef, sebgha u tletin Lira Maltin u erbghin centezmu (Lm4,037.40) minn Gunju 1978 sad-data tas-sentenza u ghalhekk bis-sitta fil-mija sa April 1984 u minn dakinhar bit-tmienja fil-mija. Dan jammonta ghal tmint elef, erba’ mija u tmienja u disghin Lira Maltin (Lm8,498).

Ghal dawn il-mottivi l-Qorti fil-waqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut tilqa’ t-talbiet attrici izda limitatament kif inghad qabel u tikkundanna lill-konvenuti jhallsu lill-atturi s-somma ta’ tmint elef, erba’ mija u tmienja u disghin Lira Maltin (Lm8,498); bl-imghaxjiet ulterjuri sal-hlas effettiv skond il-ligi. L-ispejjes jithallsu kwantu ghal kwint (1/5) mill-atturi u l-komplament (4/5) mill-konvenuti.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------